

การบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 Waste Management, 21st Signal Battalion, 1st Army Area

อำพล เกิดชัยภูมิ¹ วิจิตรา ศรีสอน²
Ampon Kerdchaiyaphum, Wijitra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 2) ศึกษาการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 3) ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 ท่าน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะของชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี นั้นเกิดจากการขาดจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนและขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการบริหารจัดการขยะจากโครงการชุมชนปลอดขยะของหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 2) ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีมีความเข้าใจในหลักการบริหารขยะตามหลัก 5Rs อยู่ในระดับดี มีเพียงประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่ยังสับสนระหว่าง Reuse กับ Recycle 3) ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่โครงการชุมชนปลอดขยะ โดยประชาชนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายของโครงการชุมชนปลอดขยะได้ด้วยการแสดงความคิดเห็นปรับปรุงระบบการบริหารงานการจัดการขยะของชุมชน แสดงความคิดเห็นในการกำหนดแผนงานโครงการ ฯ เพื่อแก้ปัญหาขยะของชุมชน เป็นต้น

คำสำคัญ (Keyword): การบริหารจัดการขยะ; ชุมชน; การมีส่วนร่วม

Received: 2022-03-16 Revised: 2022-05-07 Accepted: 2022-05-12

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: addsuccess.631@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: wijitra.sr@ssru.ac.th

Abstract

The objectives of the study were to 1) Study the problems and obstacles of waste management of the 21st Signal Battalion, 1st Army Area. 2) Study on waste management of 21st Signal Battalion, 1st Army Area. 3) Provide recommendations on waste management of 21st Signal Battalion, 1st Army Area. The 1st Army Area is qualitative research. The sample group consisted of 16 people. The research instruments consisted of : document-based study and semi-structured interviews, check for accuracy of information. The researcher used a triangulation data validation. The results showed that 1) problems and obstacles in waste management of The Suesan Ruam jai Samakkhi community that is caused by the lack of consciousness of people in the community and lack of continuity in public relations and knowledge on waste management from the waste-free community project of the 21st Signal Battalion, 1st Army Area. 2) people in the community of Suesan Ruam jai Samakkhi have a good understanding of wastemanagement principles according to the 5Rs principle. Only some people still confuse Reuse and Recycle. 3) people in the community of Suesan Ruam jai Samakkhi requiring that there is a regular publicity of news and knowledge and increase the number of waste-free community project staff. The people in the community can participate in implementing the policy of the waste-free community project by giving opinions to improve the community's waste management system. Comment on the determination of the project plan to solve the community's waste problem, etc.

Keyword: Waste management; community; participation

บทนำ (Introduction)

ปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่มีความรุนแรงมากขึ้นตลอดทุกปีเป็นผลเนื่องมาจาก ขาดความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หลายแห่งไม่มีพื้นที่สำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอยการคัดค้านโครงการจากประชาชน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการนำไปเทกองกลางแจ้ง (Open Dump) หรือเผากลางแจ้ง (Open Burning) ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนตามมาเช่น กลิ่นเหม็น น้ำเสียจากน้ำชะขยะปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำ ผิวดิน และแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค เกิดมลพิษทางอากาศ เป็นต้น การจัดการขยะมูลฝอยแบบฝังกลบที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาไฟไหม้ขยะมูลฝอย เช่น สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ตำบลแพรกษา จังหวัดสมุทรปราการ และพื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้ประชาชนยังขาดองค์ความรู้และจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหา

และการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย จึงไม่ให้ความสำคัญที่จะลด และคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิด ปริมาณขยะมูลฝอยจึงเพิ่มมากขึ้นทุกปีในปี 2557 ได้มีการประเมินว่ามีขยะมูลฝอยเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและมีบางส่วนถูกนำไปแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ส่วนที่เหลือแต่ก็ยังมีส่วนใหญ่ไม่ได้รับการจัดการหรือถูกทิ้งเทกองเป็นขยะมูลฝอยตกค้างเพิ่มขึ้นทุกปี ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้เริ่มมีการปรับทัศนคติเกี่ยวกับขยะมูลฝอยโดยมองว่าขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่สามารถเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้กับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่งด้วยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย แต่อย่างไรก็ตามเป็นเพียงบางส่วนและผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้ จึงได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติและเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 ได้มีมติเห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ตามที่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอ ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการในการขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็นแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ประกอบด้วยลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืนต่อไป ขยะมูลฝอยที่ได้จากการคัดแยกจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนที่เหลือจะนำไปกำจัดโดยวิธีการที่ถูกหลักวิชาการ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนการนำไปผลิตเป็นพลังงานถือเป็นผลพลอยได้ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจมาลงทุน หรือ ร่วมลงทุนตามความเหมาะสม และแผนแม่บทฯ ฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรง ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมี แผนปฏิบัติการ ฯ ตามแผนแม่บท ฯ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เป็น รูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, 2559)

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เนื่องจากหากขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดมลพิษ เหตุเดือดร้อนรำคาญ รวมถึงการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศของโลก กรมควบคุมมลพิษในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการแก้ไขปัญหามลพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมลพิษจากขยะมูลฝอยชุมชน จึงได้ดำเนินการประเมินสถานการณ์และความรุนแรงของปัญหาด้านมลพิษจากการจัดการและการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น โดยมีสำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาคที่ 1 – 16 ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับระดับภูมิภาค ภายใต้กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด และสำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ในการร่วมตรวจสอบและสนับสนุนข้อมูลรวมทั้งได้รับความร่วมมือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศในการอำนวยความสะดวกให้กับกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการสนับสนุนข้อมูลและการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำข้อมูลสถานการณ์ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ปี พ.ศ. 2563 (กรมควบคุมมลพิษ, 2564)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการบริหารจัดการขยะจากภาครัฐ และการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนในการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้งนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ปัญหาขยะหมดไปหรือลดลงได้

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาด้านการจัดการขยะ โดยสนใจศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 เพื่อนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนในเรื่องของการบริหารจัดการขยะให้กับชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีของหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 และชุมชนใกล้เคียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1
2. เพื่อศึกษาในการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษารั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 โดยใช้วิธีการวิจัยอันประกอบด้วย 2 วิธี ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 16 คน เนื่องจากบุคคลใน 3 กลุ่มนี้เป็นผู้อาศัยและเกี่ยวข้องกับปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีของหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บังคับบัญชาผู้กำหนดนโยบายของโครงการ Zero Waste จำนวน 1 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ เป็นผู้นำนโยบายที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชาไปดำเนินการในโครงการ Zero Waste จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการขยะของโครงการ Zero Waste จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ออกแบบให้มีวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหลากหลายวิธีที่ใช้อย่างผสมผสานกันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความหลากหลายตามวิธีการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต จากหลากหลายแหล่ง ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประกอบด้วยประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม ซึ่งคำถามเป็นคำถามปลายเปิดทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบคำถามได้อธิบาย อย่างกว้างขวาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) จัดทำหนังสือขอลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ 2) สร้างสัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่และหัวหน้าชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี เพื่ออำนวยความสะดวกและการให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล 3) ติดต่อประสานงานบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้เพื่อขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก 4) สำรวจพื้นที่และนัดหมายวันเวลาสถานที่ และการอำนวยความสะดวกอื่นๆ 5) จัดการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพูดคุยและเปลี่ยนเพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นให้ครอบคลุมกับประเด็นต่างๆในเรื่องที่ต้องการศึกษา 6) นำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผลการสำรวจและการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับมาสรุปให้ครบถ้วนถูกต้องตามประเด็นต่างๆ ที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยนำข้อมูลเอกสารผลการสังเกตผลการสัมภาษณ์ที่บันทึกที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเวลาและสถานที่โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และผู้วิจัยยังใช้การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนา แล้วนำมาบันทึกรวมทั้งพิจารณาการตีความทางพฤติกรรมบรรยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ข้อมูลเพื่อมาประกอบการแปลความหมายตรวจสอบข้อมูลวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่างๆ แล้วทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ค้นพบ (Topic) และ พรรณนาเชิงอุปนัย (Inductive) เพื่อมุ่งตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยในพื้นที่ชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ซึ่งเป็นพื้นที่กรณีศึกษาที่ได้ดำเนินการศึกษาจริงในโครงการวิจัยนี้

ผลการวิจัย (Research Results)

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1” ผลวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 นั้นเกิดจากการขาดจิตสำนึก และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการบริหารจัดการขยะ ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้งลงถัง อีกทั้งมีถังขยะและจุดทิ้งขยะไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับจำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี กองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ได้จัดทำโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) โดยในโครงการมีกิจกรรมและการณรงค์มากมายเพื่อให้ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีได้มีส่วนร่วมและเป็นการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะของหน่วย และชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีไปในตัว เช่น กิจกรรมขยะรีไซเคิลแลกผักสวนครัว อินเทอร์เน็ต 0 บาท และจัดตั้งธนาคารขยะในหน่วยเพื่อให้ประชาชนในชุมชนที่คัดแยกขยะรีไซเคิลแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเงินเพื่อสร้างรายได้ให้ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี เป็นต้น

2. การบริหารจัดการขยะตามหลัก 5Rs ได้แก่ 1) Reduce คือ ลดการใช้ 2) Reuse คือ การใช้ซ้ำนำกลับมาใช้อีก 3) Repair คือ การซ่อมแซม 4) Recycle คือ การนำกลับมาใช้ใหม่ 5) Reject คือ การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุทำลายยาก ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีมีความเข้าใจในการบริหารขยะตามหลัก 5Rs อยู่ในระดับดี มีเพียงประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่ยังสับสนระหว่าง Reuse กับ Recycle

3. ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 หน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 จะดำเนินโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ต่อไปถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาหน่วย แต่อาจจะต้องส่งชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีเข้าประกวดแข่งขันชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ทุกปี ในด้านการดำเนินโครงการฯ จำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อยเกินไป ทำให้โครงการฯ ดำเนินการไม่เต็มประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่และประชาชนที่คัดแยกขยะเป็นประจำขาดแรงจูงใจ ทางโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ควรมีรางวัลตอบแทน เพื่อเป็น

การกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะและสร้างกำลังใจให้กับประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจ
สามัคคี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการขยะ 2) ด้านการบริหารจัดการขยะตามหลัก 5Rs 3) ด้านข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะ

1. ผลการวิจัยปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะของชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี กองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 นั้นเกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการบริหารจัดการขยะครัวเรือนทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง ที่สำคัญประชาชนในชุมชนมีการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ เมื่อประชาชนในชุมชนไม่มีความรู้ในการจัดการขยะจึงส่งต่อการขาดจิตสำนึกในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนด้วย โดยประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีก่อนที่กองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 จะจัดทำโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ได้มีการทิ้งขยะโดยไม่แยกขยะก่อนทิ้ง อีกทั้งมีถังขยะและจุดทิ้งขยะไม่เพียงพอภายในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตรต์นุ เชี่ยวขุ่ม และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในบ้านเรือน 1) ลดการขนขยะมูลฝอยเข้าบ้าน เช่น ถุงพลาสติก ถุงกระดาษ กระดาษห่อของ โฟม หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ยกเว้นในกรณีที่จำเป็นจริง ๆ เพราะว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอย 2) นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า หรือนำสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วนำกลับมาหมุนเวียน ดัดแปลงใช้ประโยชน์อื่น เช่น ถุงพลาสติก ถุงกระดาษที่ไม่เปรอะเปื้อนให้เก็บไว้ใช้ใส่ของอีก ส่วนขวดแก้ว ขวดพลาสติก และกระป๋องเครื่องดื่มก็สามารถนำมาดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้อีก สำหรับกระดาษที่ใช้ในสำนักงานชนิดสีขาวสามารถนำกลับมาใช้อีกด้านหนึ่งได้ 3) การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม หรือที่เรียกว่า รีฟิลได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเพราะนอกจากจะราคาถูกแล้วยังเป็นการลดบรรจุภัณฑ์หีบห่อในส่วนที่เป็นขยะมูลฝอยภายในบ้านได้ด้วยนอกจากนี้ ยังเป็นการลดต้นทุนในการใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิตอันเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมโดยทางอ้อมได้อีก ด้วย 4) พยายามหลีกเลี่ยงการใช้โฟม และพลาสติกถ้าเป็นไปได้ไม่ควรใช้เลยจะดีกว่าเพราะต้องใช้เวลาในการย่อยสลายนานนับสิบปี ควรใช้ถุงผ้าหรือใส่ตะกร้าสำหรับใส่ของแทนการใช้ถุงพลาสติกจะดีกว่า และสามารถใช้ได้หลายครั้งเป็นการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยจากถุงพลาสติก 5) แยกประเภทมูลฝอยภายในบ้าน เพื่อสะดวกแก่ผู้เก็บขนและยังสามารถนำขยะมูลฝอยบางชนิด ไปขายเป็นการเพิ่มรายได้อีกด้วย 6) การแปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นปุ๋ย ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษพืชผัก ใบไม้สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยใส่ต้นไม้และบำรุงดินเป็นการลดการซื้อปุ๋ยเคมี 7) การลดปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายในบ้าน อาจทำได้โดยการรักษาความสะอาดภายในบ้าน ซึ่งนอกจากจะทำให้บ้านเรือนสวยงามเป็นระเบียบแล้วยังป้องกันสัตว์พาหนะที่นำเชื้อโรคจากขยะมูลฝอยมาสู่ คนได้ด้วย นอกจากนี้เพื่อเป็นการลดการทิ้งหลอด

ฟลูออเรสเซนต์ที่เป็นพิษ ควรจะเลือกใช้หลอดประหยัดไฟใช้หลอดชนิดคอม ซึ่งนอกจากมีอายุการใช้งานที่ยาวนานมากกว่าและยังช่วยในการประหยัดไฟและลดค่าใช้จ่ายได้อีกด้วย 8) การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยภายในบ้านให้เรียบร้อย ใส่ในภาชนะที่ถูกสุขาภิบาลเพื่อความสะดวกแก่พนักงานเก็บขนและขยะมูลฝอยที่เป็นเศษอาหารควรเก็บรวบรวมใส่ถุงให้เรียบร้อยเพื่อจะสะดวกในการขนย้ายไม่หกเลอะเทอะสกปรกและก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นในระหว่างรอพนักงานมาเก็บรวบรวม 9) การสร้างความตระหนักหรือจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ก่อนที่จะทำอะไรก็ตามจะมีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ แนวคิด “ขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste)” เป็นแนวทางในการลดการเกิดขยะตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์ ซึ่งหัวใจสำคัญของแนวคิดขยะเหลือศูนย์ คือ การจัดการขยะที่ต้นทางเน้นการลดขยะ การใช้ซ้ำและการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ก่อนนำไปกำจัด ซึ่งแตกต่างจากการจัดการขยะในปัจจุบันที่เน้นการกำจัดหรือจัดการขยะที่ปลายทางมากกว่าการแก้ไขที่ต้นทาง

2. ผลการวิจัยการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ตามหลัก 5Rs พบว่า หลังจากที่กองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ได้จัดทำโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) เพื่อบริหารจัดการขยะและให้ความรู้กับประชาชนภายในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี ประชาชนชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีมีความเข้าใจในการบริหารขยะตามหลัก 5Rs อยู่ในระดับดีโดยสังเกตได้จากพฤติกรรม การทิ้งขยะและการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการชุมชนปลอดขยะของประชาชน มีเพียงประชาชนบางส่วนเท่านั้นที่ยังสับสนระหว่างหลักการ Reuse กับ Recycle โดยประชาชนในชุมชนมีการแยกประเภทขยะก่อนทิ้งลงถัง และใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกในการชีวิตประจำวันมากขึ้น ในส่วนการอุปโภคมีการใช้ภาชนะส่วนตัวเช่น ใช้จานชาม แก้วน้ำของตนเองนำมาใส่อาหารแทนกล่องโฟมและแก้วพลาสติกจากร้านค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศราวดี ทับผดุง (2563) ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs ดังนี้ 1) การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้นโดยการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็นเช่น การลดใช้ถุงพลาสติกโดยใช้ถุงผ้าใส่ของแทน 2) การนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่ (Reuse) เป็นการนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่อีกครั้งหรือเป็นการใช้ซ้ำ เช่น นำขวดน้ำหวานมาบรรจุน้ำดื่ม นำขวดกาแฟที่หมดแล้วมาใส่น้ำตาล 3) การซ่อมหรือแก้ไข (Repair) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายซึ่งจะทิ้งเป็นขยะมูลฝอยมาซ่อมแซมใช้ใหม่เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้อีกครั้ง 4) การหมุนเวียนขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภทเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำมาใช้ใหม่เช่นการนำพลาสติก กระดาษ ขวด หรือโลหะต่างๆ นำมาหลอมใหม่ ตลอดจนการนำขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าและผู้รับซื้อของเก่าที่มาให้บริการรับซื้อของเก่าในหมู่บ้านหรือชุมชน 5) การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยากหรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น กล่องโฟม

3. ผลการวิจัยข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 พบว่า

3.1 จำนวนเจ้าหน้าที่โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) มีน้อยเกินไปโดยมีผู้ดูแลแต่ละฐานกิจกรรมแค่ ฐานละ 1 คน

3.2 การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของชุมชนยังไม่สม่ำเสมอ มีผลต่อการเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน

3.3 ควรให้ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 มีส่วนปฏิบัติงานเป็นเจ้าที่โครงการ ฯ ร่วมกับกำลังพลของหน่วยกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

3.4 ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายของโครงการชุมชนปลอดขยะได้ ด้วยการแสดงความคิดเห็นปรับปรุงระบบการบริหารงานการจัดการขยะของชุมชน แสดงความคิดเห็นในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาขยะของชุมชน และร่วมปฏิบัติตามนโยบายของโครงการฯ เป็นต้น แต่สิทธิขาดในการกำหนดนโยบายการสั่งการต่าง ๆ จะเป็นของผู้บังคับบัญชากองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุฬามาต พันธ์วรรค์ (2562) ในเรื่องการมีส่วนร่วมให้ความสำคัญการมีส่วนร่วม ไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพันกับงานหรือองค์กรนั้น โดยมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน และได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว 2) การมีส่วนร่วมมีผลทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง เกิดความร่วมมือ และเกิดการยอมรับมากขึ้น 3) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 4) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ความสามารถ ทักษะในการทำงาน 5) การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ได้จัดทำโครงการ Zero Waste และได้รับการส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะจากสำนักงานเขตบางเขน และกรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการบริหารขยะส่งผลให้ชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่เนื่องจากมีครอบครัวกำลังพลที่ย้ายเข้าและย้ายออกอยู่บ่อยครั้ง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงการบริหารจัดการขยะอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

1.2 เมื่อชุมชนมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจะเห็นได้ว่า ถังและจุดทิ้งขยะมีไม่เพียงพอ อย่างน้อยควรมีถังขยะประจำบ้านพักแต่ละครัวเรือน รวมทั้งสถานที่สาธารณะต่างๆ ในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี

1.3 การปลูกฝังจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ การปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงการบริหารจัดการขยะเป็นสำคัญนั้นต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียน ที่บ้าน และชุมชน ผู้ที่เป็นบิดา มารดา คุณครู หรือแม้กระทั่งผู้ที่อาศัยในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี ต้องให้ความรู้ความเข้าใจกับเด็กๆ โดยตัวอย่างที่ดีที่สุด คือการทำให้ดู ถ้าประชาชนในชุมชนคัดแยกขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง เด็กๆ จะเกิดการเรียนรู้และจดจำ ถือเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกไปในตัว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) โดยควรให้ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีรวมถึงแม่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในส่วนองเจ้าหน้าที่โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ด้วย

2.2 ประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีควรได้รับสิทธิในการออกไปดูงานนอกสถานที่ทั้งในส่วนองสำนักงานเขตบางเขนและชุมชนต้นแบบต่าง ๆ เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)

2.3 ควรให้รางวัลให้กับเจ้าหน้าที่โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) และประชาชนในชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคีที่ทำการคัดแยกขยะเป็นประจำเพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี 2563. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2563). โครงการ Zero Waste. สืบค้น 8 ธันวาคม 2564, จาก <https://datacenter.deqp.go.th/service-portal/zero-waste/download/>
- จุฑามาศ พันสุวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรัตน์ เขียวขุ่ม และคณะ. (2563). การลดปริมาณขยะบนเกาะหลีเป๊ะอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม. สตูล : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ศราวุฒิ ทับผดุง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนแม่บทการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564). กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2564). แผนปฏิบัติการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สำนักสิ่งแวดล้อม. (2565). กทม.บริหารจัดการขยะเน้นสร้างส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนตั้งเป้าให้
กทม.ฯ เป็นเมืองปลอดขยะ. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก

<https://webportal.bangkok.go.th/environmentbma/page/sub/6671>